

JEAN JACQUES ROUSSEAU.

MEVR. HARRIET BEECHER-STOWE.

Jean Jacques Rousseau — Harriet Beecher-Stowe.

Wel zouden ze — naar 't Fransche spreekwoord dat te afgezaagd is om 't aan te halen, — indien ze 't weten konden, verwonderd zijn, zich in elkanders gezelschap te bevinden, de beiden wier namen en portretten boven deze bladzijden prijken. De eenige reden er toe is, dat ze beiden dezer dagen ter sprake komen, de een wijl er 100, de ander omdat er 200 jaar verlopen zijn sedert ze geboren werden.

Toch zijn er bij veel punten van verschil ook wel enkele van aanraking tusschen beiden te vinden. Al zou 't alleen maar zijn dat ze door hun geschriften verbazenden invloed hebben geoeffend en hun boeken na één en

twee eeuwen nog niet geheel zijn vergeten.

Rousseau's „Emile” heeft ieder, die wat aan opvoedkunde deed, op zijn boekenplank staan. En in welk Christelijk gezin ontbreekt het kostelijke boekje van Mevr. Beecher Stowe: Kleine Vossen? Om van De Negerhut maar niet eens te spreken.

't Zou een onbegonnen werk zijn in de enkele regelen, die daarvoor in dit nummer van „De Vriend” beschikbaar zijn, de beteekenis van Mevr. Beecher-Stowe en die van Rousseau uiteen te zetten of hun beeld te willen schetsen. Enkele bijzonderheden uit beider leven en werk mogen volstaan.

Harriet Beecher-Stowe, geb. 10 Juni 1812, was de dochter van een bekend Amerikaansch Godgeleerd schrijver, die niet alleen zijn kinderen een zorgvuldige opvoeding gaf, maar ze door woord en eigen voorbeeld aanspoorde om het op te nemen voor de slaven en zich voor deze ongelukkigen in de bres te stellen. Na haar zuster, die een meisjesschool hield, eenige jaren te hebben bijgestaan, huwde Harriet Beecher in 1836 met Prof. C. E. Stowe te Cincinnati. Aan de slaven-kwestie bleef ze zich echter wijden. Langs hare woning liep een tak vandenzoogenaamden ondergrondschen spoorweg, waarlangs voortvluchtige slaven naar Canada wisten te ontkomen. Met dien ondergrondschen spoorweg bedoelde men intusschen niet anders dan een reeks van woningen, bewoond door Kwakers en bestrijders der slavernij, en op een afstand van 4—6 uren van elkaar gelegen. In die woningen vonden de ongelukkigen overdag een schuilplaats, terwijl ze 's nachts naar een volgend station werden voortgeholpen. Door „De hut van Oom Tom,” het beroemde boek, dat in vertalingen over heel de wereld bekend werd, — ten onzent onder den titel: „De Negerhut,” — wist de begaafde auteur den strijd tegen de slavernij zoodanig aan te wakkeren, dat er een oorlog ontstond tusschen de Noordelijke en Zuidelijke Staten van Noord-Amerika, die de algeheele afschaffing der slavernij ten gevolge had.

Mevrouw Beecher Stowe overleed den 1 Juli 1896.

En nu Rousseau, den leermeester van Robespierre.

In het Contrat Social, een van Rousseau's voornaamste werken, ligt „de kiem van heel het politiek gedeelte der wijsbegeerte van de 18de eeuw.” Hij schetste daarin den revolutionairen Staat, waarvan de grondtrekken zijn:

1. Gelijkheid en gelijk recht voor allen. 2. De Wil des volks hoogste wet. 3. Het gouvernement behoort het goedvinden der meerderheid te volgen, m. a. w. de Koning is uitvoerder van den wil des volks. 4. Het Souvereine volk kent geen overheid maar zaakgelastigden, geen vertegenwoordigers maar lasthebbers.

Inderdaad Rousseau is de geestelijke vader van de Fransche Revolutie.

Van den godsdienst, zooals die geopenbaard is in de H. S., beweerde Rousseau, dat het een ziekteverschijnsel is, dat reeds heel wat ellende en misdrijf heeft teweeg gebracht en op de uitroeiing waarvan men bedacht moet zijn.

Een ander, het meest bekende, werk van Rousseau, is zijn „Emile”, dat in den vorm van een roman zijn beginselen over opvoeding wereldkundig maakt. Afgezonderd van de wereld en haar invloed laat hij zijn kweekeling, dien hij tot een natuurlijk, zelfstandig denkend, deugdzaam mensch wil doen vormen, opgroeien. Hij moet door voorbeelden leeren en, natuurlijk onder leiding, zelf zoeken en vinden. Van werktuiglijk van buiten leeren is geen sprake. Met den Godsdienst, d. w. z. niet den geopenbaarden maar een natuurlijken Godsdienst, á la Rousseau, mag Emile in zijn opvoedingsjaren niet lastig gevallen worden, wijl een kind zich van God geen denkbeeld vormen kan, evenmin als van de wereld.

Ter nadere kenschetsing van Rousseau's geschriften nemen we hier het oordeel over van Groen van Pinsterer. (Ongeloof en revolutie bl. 322).

„Godloochenaar is hij niet, vijand van zedelijkheid en deugd is hij niet, voor zachte en teedere aandoeningen is hij niet onvatbaar. Zijne verantwoordiging ontbrandt bij de troosteloosheid van een atheïsme, dat alle deugd, door de berekeningen van het eigenbelang, vernietigt. Zijne geschriften ademen een soort van weemoed en weekheid, van sentimentaliteit, met een diep

leedgevoel over verval en ellende en met uitzichten omtrent het naderend heil eener herboren menschheid in verband."

Rousseau werd geboren te Genève 28 Juni 1712. Bij zijn geboorte stierf zijn moeder, terwijl zijn vader, dansonderwijzer, zich niet om de opvoeding van zijn zoon bekommerde. Toen de oude Rousseau wegens wangedrag het land moest verlaten, werd Jean Jacques door een predikant in huis genomen, bij wien hij bleef tot hij, boos over een toegediende tuchtiging, wegliep. Verwachende dat men ruimschoots in zijn behoeften zou voorzien, liet hij zich, na in een gesticht te Turijn in den Katholieken Godsdienst onderwezen te zijn, opnemen in den schoot der alleenzaligmakende kerk. Later, toen hij reeds „beroemd" was geworden, keerde hij wel weer tot het Protestantisme terug, maar ook daarbij was waarschijnlijk weer berekening in het spel.

Na 25 jaar met haar als in echtelijken staat te hebben geleefd, huwde Rousseau met de zeer onontwikkelde Thérèse Levasseur. De vijf kinderen

die ze hem schonk bracht hij echter alle naar een Vondelingengesticht, wyl hij meende dat ze daar een betere opvoeding zouden verkrijgen dan hij ze verschaffen kon.

In 1762 moest hij de vlucht nemen uit Parijs, wyl het Parlement had besloten den „Emile" te doen verbranden en den schrijver in de gevangenis te werpen. Na veel omzwervingen, telkens opgejaagd en verdreven, kreeg hij in 1770 vergunning weer in Parijs terug te keeren, op voorwaarde dat hij niets tegen den heerschenden Godsdienst en tegen de Regeering schrijven zou.

In een lang Armenisch gewaad gehuld wandelde hij, zwaarmoedig gestemd, door de straten van Parijs en voorzag in zijn onderhoud door het afschrijven van muziek, totdat hij in Mei 1778 op uitnoodiging van den Markies de Girardin een buitenverblijf nabij Parijs betrok. Slechts enkele weken genoot hij van de weelde. In Juli van hetzelfde jaar overleed hij plotseling na van een wandeling teruggekeerd te zijn.

A. L. G.

— BERWOUT. —

EEN VERHAAL UIT HET BEGIN VAN DE HOEKSCHE
EN KABELJAUWSCHEN TWISTEN.

DOOR H. ALKEMA.

(Vervolg van blz. 292.)

Maar daar richtte hij zich op en plaatste de handen in de zijden. Hij scheen kalmer te worden. Zijn gestalte zette zich een weinig uit, het gelaat kreeg zijn natuurlijke uitdrukking terug.

„Waar vinden zij hulp, de ellendigen?" begon hij kalm en klagend.

„Maar neen, gij lijfeigenen en hoo-

rigen, gij *zijt* niet ellendig en arm, men *houdt* u aldus.

Slaat uw oogen op en ziet de velden. Van wie zijn ze? Ze behooren u! Het land, dat gij bewerkt is het *uwe*. Het wordt u door de heerschezucht van uw verdrukkers onthouden. Ja, het wild en de bosschen, de visschen en de